

Beslutning om å utelukke Oshkosh Corporation og ThyssenKrupp AG

1 Sammendrag

KLP og KLP-fondene (heretter kalt KLP) har per juni 2025 besluttet å utelukke Oshkosh Corporation og ThyssenKrupp AG fra sine investeringer. Utelukkelsen er basert på kriteriet «uakseptabel risiko for at selskapet medvirker til eller selv er ansvarlig for (...) salg av våpen til stater i væpnede konflikter som benytter våpnene på måter som utgjør alvorlige og systematiske brudd på folkerettens regler for stridighetene.» Bakgrunnen er salg av våpen til militæret i Israel.

Oshkosh Corporation er et amerikansk industriselskap som designer og produserer kjøretøy. Gjennom det heleide Oshkosh Defence leverer selskapet kjøretøy til Israels væpnede styrker (IDF). ThyssenKrupp AG er et tysk industrikonsern. Selskapet opererer innenfor flere sektorer. ThyssenKrupp har tidligere solgt krigsskip til IDF, og har en pågående avtale med IDF om leveranse av ubåter over en 9-års periode.

Flere FN-institusjoner har rapportert at Israels vedvarende og målrettede ødeleggelse av bygninger på Gazastripen etter Hamas' angrep 7. oktober 2023, utgjør brudd på folkerettens regler for væpnet konflikt (humanitærretten). Denne informasjonen har vært offentlig kjent i lengre tid. KLP legger derfor til grunn at man siden begynnelsen av 2024 burde kunne forstå at det er risiko for at våpen som selges til Israel, kan brukes i strid med folkeretten.

Både FNs høykommissær for menneskerettigheter og en gruppe av FNs spesialrapportører har uttalt at selskaper som selger våpen til Israel risikerer å være medskyldige i alvorlige brudd som er i strid med humanitærretten.¹ Uttalelsen nevner spesifikt flere våpenprodusenter i porteføljen til KLP, inkludert Oshkosh Corporation og ThyssenKrupp AG.

KLP anerkjenner at det i mange tilfeller vil være vanskelig for selskapene å trekke sine leveranser til Israel. Selskapene har likevel en selvstendig aktsomhetsplikt til å unngå medvirkning til brudd på grunnleggende menneskerettigheter og humanitærretten.

I sin beslutning om å utelukke Oshkosh Corporation og ThyssenKrupp har KLP lagt vekt på at selskapene ikke har kunnet dokumentere spesifikke aktsomhetsvurderinger knyttet til potensiell medvirkning til brudd på humanitærretten. I den forbindelse har KLP lagt vekt på at selskapene har hatt et langvarig samarbeid med det israelske militæret, og at våpenleveranser har fortsatt etter at krigen i Gaza brøt ut.

Som i andre saker er beslutningen om utelukkelse et verktøy for å redusere KLPs tilknytning til uakseptable forhold som er pågående eller framtidige.

2 Bakgrunn

2.1 Israels folkerettsbrudd i Gaza

Siden seksdagerskrigen i 1967 har palestinerne levd under israelsk okkupasjon på Vestbredden, inkludert Øst-Jerusalem og i Gaza (også omtalt som Gazastripen). Områdene omtales samlet som de okkuperte palestinske territorier, oPt, slik de er definert av FN og folkeretten.²

¹ <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2024/06/states-and-companies-must-end-arms-transfers-israel-immediately-or-risk>

² <https://www.bbc.com/news/newsbeat-44124396>

Den 7. oktober 2023 iverksatte Hamas og andre væpnende palestinske grupper på Gazastripen et omfattende angrep mot Israel. Om lag 1200 mennesker, hovedsakelig sivile, ble drept og 250 ble tatt som gisler, ifølge israelske myndigheter.³ Som respons erklærte Israels regjering krig mot Hamas og iverksatte omfattende militære angrep mot Gazastripen, med mål om å nøytralisere Hamas og frigjøre gislene. Israels væpnede styrker (IDF) opererer i tettbefolkede områder i Gaza. Store deler av Gazastripen er blitt lagt i ruiner etter omfattende bombing. Ifølge FN har over 2 millioner mennesker, nesten hele Gazas befolkning, blitt fordrevet og mangler tilgang til mat, drivstoff, og husly og helsetjenester.⁴

Den 19. juni 2024 la FNs uavhengige undersøkelseskommisjon frem en rapport for FNs menneskerettighetsråd om krigen i Gaza.⁵ Rapporten var FNs første grundige undersøkelse av krigen og dekket hovedsakelig perioden fra 7. oktober til 31. desember 2023. Rapporten berører også forholdene på Vestbredden og i Øst-Jerusalem. Kommisjonen konkluderer med at det er rimelig grunn til å anta at israelske myndigheter og palestinske væpnede grupper har begått krigsforbrytelser. I tillegg konkluderte kommisjonen med at israelske myndigheter er ansvarlige for alvorlige menneskerettsbrudd i forbindelse med militæroperasjonene i Gaza.⁶

Sivilsamfunnsorganisasjoner som Amnesty International har dokumentert omfattende brudd på internasjonal humanitærrett i Gaza, inkludert angrep som har rammet sivile og sivil infrastruktur, og har advart om at militært materiell som leveres til aktører i konflikten kan bidra til slike brudd.⁷ Humanitærretten er en del av folkeretten som gjelder i væpnede konflikter, og dens formål er å begrense unødvendig lidelse under krig. Den stiller krav om at det skal skilles mellom stridende og ikke-stridende, og gir særlig beskyttelse til sivile, krigsfanger og andre som ikke deltar aktivt i fiendtlighetene.

Israel, som alle andre stater, har etter folkeretten rett til selvforsvar mot væpnede angrep, inkludert fra grupper som Hamas. Samtidig påligger det Israel en plikt etter humanitærretten til å overholde grunnprinsippene, særlig plikten til å beskytte sivile som ikke er aktivt involvert i strid. Militære angrep må være proporsjonale for å unngå unødig skade på sivilbefolkningen. Det er spesielt brudd på dette proporsjonalitetsprinsippet Israel er anklaget for.

Den internasjonale domstolen i Haag (ICJ) har de siste to årene utstedt flere pålegg mot Israel i forbindelse med krigen i Gaza. Allerede i 2024 utstedte ICJ en juridisk bindende ordre om at Israel må stanse invasjonen av Rafah, da den humanitære situasjonen var ansett som katastrofal.⁸ ICJ har videre pålagt Israel å forhindre handlinger som kan utgjøre folkemord, sikre humanitær hjelp til sivilbefolkningen i Gaza, og tillate gransking. Israel har ikke etterkommet disse påleggene. Den internasjonale straffedomstolen ICC har utstedt arrestordre på Israels statsminister Benjamin Netanyahu og tidligere forsvarsminister Yoav Gallant for brudd på krigsforbrytelser og forbrytelser mot menneskeheten.⁹ Samtidig ble det utstedt arrestordre mot Hamas-ledere. Ifølge det Palestinske helsedepartementet per 18 juni 2025 er 55 637 palestinere drept og 129 880 såret siden oktober 2023. Over halvparten av de drepte skal være kvinner, barn og eldre.¹⁰

Fra mars i år har situasjonen for sivilbefolkningen i Gaza blitt stadig forverret. Den 2. mars 2025 innførte Israel full blokade av nødhjelp og andre forsyninger inn til Gaza. Dette har ført til akutt mangel på mat og medisiner, og sult blant befolkningen. FNs høykommissær for menneskerettigheter har uttalt at den pågående situasjonen innebærer risiko for etnisk rensing.¹¹

³ <https://www.idf.il/en/mini-sites/remembering-the-october-7-massacre/the-october-7-massacre-explained/>

⁴ <https://press.un.org/en/2024/sgsm22310.doc.htm> (juni, 2024)

<https://www.ochaopt.org/content/humanitarian-situation-update-297-gaza-strip> (juni, 2025)

⁵ <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/g24/o86/64/pdf/g2408664.pdf>

⁶ [Israel's assault on the foundations of international law must have consequences: UN experts | OHCHR](#)

⁷ Amnesty International (2024) *Gaza: Civilians bear the brunt of conflict*. Available at: <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2024/12/amnesty-international-concludes-israel-is-committing-genocide-against-palestinians-in-gaza/> (Accessed: 23 June 2025). Også Human Rights Watch har understreket viktigheten av ansvarlig våpeneksport for å forhindre medvirkning til krigsforbrytelser og andre alvorlige menneskerettighetsbrudd i området, se Human Rights Watch (2024) *Continued Arms Exports to Israel*. Available at: <https://www.hrw.org/news/2024/06/25/continued-arms-exports-israel-face-constructive-notice> (Accessed: 23 June 2025).

⁸ <https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/192/192-20240524-ord-01-00-en.pdf>, se også fn.no 27. mai 2025: [Den internasjonale domstolen beordrer Israel til å stanse Rafah-offensiven – hva skjer nå?](#)

⁹ [Situation in the State of Palestine: ICC Pre-Trial Chamber I rejects the State of Israel's challenges to jurisdiction and issues warrants of arrest for Benjamin Netanyahu and Yoav Gallant | International Criminal Court](#)

¹⁰ <https://www.ochaopt.org/content/reported-impact-snapshot-gaza-strip-18-june-2025>

¹¹ <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2025/05/turk-deplores-gaza-escalation-pleads-global-action-stop-more-killings>

2.2 Salg av våpen til Israel

FNs høykommissær for menneskerettigheter og en gruppe FN-eksperter uttalte i juni 2024 at selskaper som selger våpen, våpendeler, våpenkomponenter og ammunisjon til israelske styrker risikerer å bli medskyldige i alvorlige brudd på menneskerettigheter og humanitærretten.¹² I følge ekspertgruppen foreligger det informasjon om at våpen eller utstyr, som en rekke navngitte selskap har sendt til IDF, blir brukt i krigen i Gaza. Listen over våpenselskap inkluderer Oshkosh Corporation og ThyssenKrupp.

Uttalelsene redegjør også for hvilke forpliktelser som påhviler investorer og selskaper for å unngå eventuell medvirkning til alvorlige brudd på menneskerettigheter og humanitærretten. I KLPs beslutning om utelukkelse legger vi vekt på ekspertgruppens uttalelse, herunder hvilke selskaper som er involvert gjennom sine utstyrsleveranser.¹³

3 Informasjon fra selskapene og dialog med KLP

3.1 Oshkosh Corporation

KLP har vært i kontakt med Oshkosh Corporation etter uttalelsene fra ekspertgruppen. Selskapet har bekreftet at de har solgt, og fortsatt selger, utstyr av en type som benyttes av IDF i Gaza. Dette inkluderer lastebiler som IDF konverterer til den pansrede kampvognen «Panther»¹⁴, Joint Light Tactical Vehicles (JLTVs),¹⁵ og Armored personnel carrier (APC) hulls¹⁶. United Nations Register of Conventional Arms (UNROCA) definerer JLTVs som «armoured combat vehicles».¹⁷ JLTVs kan brukes til en rekke taktiske oppdrag, inkludert overvåkning, direkte ildstøtte for infanterimanøvrer og til å støtte forflytning av militærpersonell.¹⁸ På de fleste modeller kan våpensystemer monteres på kjøretøyet. Armoured personnel carriers (APCs) faller inn under samme kategori. Avtalen om de første leveransene av JLTVs ble inngått etter krigens utbrudd, mens avtalen om de første leveransene av APC hulls skjedde før krigens utbrudd.

På spørsmål fra KLP om selskapets aktsomhetsvurderinger knyttet til leveranser til stater i væpnet konflikt, viser Oshkosh Corporation til at de har interne retningslinjer for menneskerettigheter.¹⁹ Retningslinjene omtaler menneskerettigheter i leverandørkjeden og selskapets arbeid med oppfølging av disse. Retningslinjene nevner ikke vurderinger av selskapets egen virksomhet, og heller ikke salg av våpen til konfliktområder.

3.2 ThyssenKrupp

KLP har vært i kontakt med ThyssenKrupp etter uttalelsene fra ekspertgruppen. Selskapet opplyser å ha en langvarig relasjon med IDF. ThyssenKrupp har levert fire krigsskip av typen Sa'ar 6 til den israelske marinen i perioden november 2020 til mai 2021²⁰. Videre har ThyssenKrupp bekreftet en pågående avtale om leveranse av ubåten INS Drakon i 2025, samt ytterligere tre Dakar-klasse-ubåter over en 9-års periode²¹. Kontraktene for leveranser av krigsskip og ubåter ble signert før krigens utbrudd. Under UNROCAs kategorisering av konvensjonelle våpen faller ubåter og krigsskip under kategori VI. Warships. Ubåtene har evne til å treffe mål på

¹² [States and companies must end arms transfers to Israel immediately or risk responsibility for human rights violations: UN experts | OHCHR](#)

¹³ [ibid](#)

¹⁴ <https://www.nationaldefensemagazine.org/articles/2019/12/12/oshkosh-provides-israel-with-modified-military-vehicles>

¹⁵ [OSHKOSH TO BUILD JLTVS FOR ISRAELI DEFENSE FORCES | Oshkosh Defense](#)

¹⁶ [OSHKOSH DEFENSE SELECTED TO PRODUCE EITAN ARMORED PERSONNEL CARRIER HULLS FOR THE ISRAELI MINISTRY OF DEFENSE | Oshkosh Defense](#)

¹⁷ <https://www.unroca.org/categories: Category 2 of Major Conventional Arms: Armoured combat vehicles> Tracked, semi-tracked or wheeled self-propelled vehicles, with armoured protection and cross-country capability, either: (a) designed and equipped to transport a squad of four or more infantrymen, or (b) armed with an integral or organic weapon of at least 12.5 millimetres calibre or a missile launcher.

¹⁸ <https://oshkoshdefense.com/vehicles/light-tactical-vehicles/jltv/#jltv-variants>

¹⁹ [Ethics | Oshkosh Corporation](#)

²⁰ <https://www.thyssenkrupp-marinesystems.com/en/newsroom/press-releases/press-detail-page/%2522ins-atzmaut%2522-and-%2522ins-nitzachon%2522-handed-over-to-israeli-navy-163059>

²¹ <https://www.thyssenkrupp-marine-systems.com/en/newsroom/press-releases/press-detail-page/dual-milestones-for-thyssenkrupp-marine-systems:-launching-of-'ins-drakon'-and-the-start-of-production-of-the-first-class-'dakar'-submarine-for-the-israel-defense-forces-289273>

land med både konvensjonelle og kjernefysiske våpen. Det er kjent at den Israelske marinen inngår i den Israelske krigføringen i Gaza²².

På spørsmål fra KLP om selskapets aktsomhetsvurderinger knyttet til leveranser til stater i væpnet konflikt, viste ThyssenKrupp i hovedsak til at selskapet følger lover og retningslinjer fra nasjonale myndigheter. Utover dette har KLP ikke mottatt nærmere informasjon om hvordan selskapet gjennomfører aktsomhetsvurderinger.

4. KLPs vurdering

4.1 Generelt

KLP har vurdert om det er en uakseptabel risiko for at selskapet medvirker til, eller selv er ansvarlig for (...) salg av våpen til stater i væpnede konflikter som benytter våpnene på måter som utgjør alvorlige og systematiske brudd på folkerettens regler for stridighetene. Dette kriteriet kom inn i de etiske retningslinjene til Etikkrådet for Statens Pensjonsfond Utland (SPU) i 2021 etter forslag fra Etikkkutvalget.²³ KLP innførte tilsvarende kriterie i sine retningslinjer. Etter det nye kriteriet kan selskaper som selger våpen til stater som opererer i konfliktsoner utelukkes.

I denne saken har KLP for det første vurdert om produktet som selskapene selger, faller inn under dette kriteriet. Med «våpen» vurderes militært materiell som kan benyttes i stridigheter og ramme sivile direkte. Av stortingsmeldingen som drøftet Etikkkutvalgets rapport, fremgår det blant annet at kriteriet vil omfatte militært materiell utover våpen. Av Etikkkutvalgets rapport følger det videre at det ikke bør være avgrensninger med tanke på «størrelsen på selskaper eller leveranser, eller størrelse av spesifikke leveranser som andel av et selskaps totale omsetning».²⁴ Det vises for øvrig til Etikkrådets vurderinger i tilrådning Bharat Electronics.²⁵

KLP legger videre til grunn at kjøperen er en *stat i en væpnet konflikt*. Det legges vekt på hva relevante internasjonale organisasjoner har uttalt om situasjonen i Gaza som nevnt over.

Av kriteriet følger det videre at et selskap kan vurderes for utelukkelse dersom kjøperen benytter våpnene i strid med humanitærretten. KLP legger til grunn at det må foreligge en sammenheng mellom salget og bruddene, og at det i alle fall er risiko for at våpnene kan bli brukt til brudd på humanitærretten. Det vil være tilstrekkelig at det er kjent for selskapet at den type våpen som selges, kan brukes i angrep mot sivile. Dette legges til grunn at det ikke er et krav om informasjon som knytter spesifikke våpen til konkrete brudd.

Når det gjelder selskapets kunnskap om bruken av våpnene, vises det videre til Etikkkutvalget sin rapport der det bør kunne «godtgjøres med en rimelig grad av sikkerhet at selskapet har kunnskap om eller burde kunne forutse bruk som innebærer brudd på internasjonal humanitærrett».²⁶

Våpenindustrien skiller seg fra andre industrier ved at eksport av våpen er strengt myndighetsregulert og harmonisert med hjemlandets utenriks- og sikkerhetsinteresser. I spørsmål om eksport av våpen forholder mange selskaper seg i første rekke til lisenser fra egne myndigheter. Etter KLPs vurdering må selskapenes atferd imidlertid vurderes utover eksisterende eksportlisenser og regelverk. KLP legger stor vekt på at selskaper som selger våpen til land i krig og konflikt, er forventet å utvise særlig høy aktsomhet for å unngå å bli involvert i brudd på menneskerettighetene og humanitærretten. Dette er fastslått i FNs veiledende prinsipper for næringslivet og menneskerettighetene og OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper. Kommentarene til OECDs retningslinjer kapittel IV (Menneskerettigheter) viser blant annet til følgende:

45. *“Moreover, in situations of armed conflict enterprises should respect the standards of international humanitarian law. In the context of armed conflict or heightened risk of gross abuses, enterprises should conduct enhanced due diligence in relation to adverse impacts, including violations of international humanitarian law”.*

Videre vises det til at FNs arbeidsgruppe for ansvarlig næringsliv og menneskerettigheter har utarbeidet et informasjonsskriv om våpenprodusenter og deres forpliktelser etter FNs veiledende prinsipper, der det følger at: *“Many arms companies still reference strict compliance with both the national laws in countries of operation and the provisions of international regulations and treaties as a substitute for human rights due diligence, arguing that home State approval fulfils their risk assessment responsibilities. As seen above, export controls cannot replace HRDD. Moreover, this misses an essential point of the Guiding Principles: the business responsibility to respect human rights under Pillar II of the Guiding Principles “exists independently of States’ abilities and/or willingness to fulfil their own human rights obligations”.*²⁷

²² <https://www.unrwa.org/resources/reports/unrwa-situation-report-172-situation-gaza-strip-and-west-bank-including-east-jerusalem>

²³ Verdier og ansvar, Det etiske rammeverket for Statens pensjonsfond utland, [NOU 2020: 7 - regjeringen.no](https://www.regjeringen.no)

²⁴ NOU 2020: 7, s. 190.

²⁵ Bharat Electronics Ltd – Etikkrådet

²⁶ NOU 2020: 7, s. 191.

²⁷ <https://www.ohchr.org/sites/default/files/2022-08/BHR-Arms-sector-info-note.pdf>

Som det fremgår, kan altså ikke selskapenes henvisning til nasjonale eksporttillatelser og internasjonale regelverk erstatte plikten til å gjennomføre selvstendige menneskerettslige aktsomhetsvurderinger, slik det kreves etter FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter.

4.2 Oshkosh Corporation

På bakgrunn av foreliggende informasjon, herunder informasjon fra selskapet, mener KLP at det er en uakseptabel risiko for at selskapet selger kjøretøy til en stat i væpnet konflikt og som kan benytte disse på måter som utgjør alvorlige og systematiske brudd på folkerettens regler for stridighetene. Det vises til vurderingsmomentene under punkt 4.1.

Når det gjelder selskapets kunnskap om bruken av kjøretøyene, mener KLP at selskapet burde kunne forutse risiko for bruk som innebærer brudd på humanitærretten, herunder at utstyret kan brukes av IDF i angrepssituasjoner og for å transportere militært personell. Det vises til at selskapet har bekreftet at det over lengre tid har solgt utstyr til Israel, og at det har pågående direkte salg til IDF. Det foreligger dessuten omfattende offentlig tilgjengelig informasjon om situasjonen i Gaza, samt informasjon fra troverdige kilder i FN-systemet om selskapets angivelige involvering gjennom salg av militært materiell. I en slik situasjon er selskapet forventet å gjennomføre utvidede aktsomhetsvurderinger for å kartlegge nærmere hvordan utstyret brukes, og iverksette tiltak for å forhindre eventuell medvirkning til brudd på humanitærretten. De faktiske omstendighetene i saken, samt at selskapet ikke har kunnet dokumentere selskapets aktsomhetsvurderinger, tilsier at det er en uakseptabel fremtidig risiko for brudd på KLPs retningslinjer.

4.3 ThyssenKrupp AG

Basert på tilgjengelig informasjon, inkludert kommunikasjon med selskapet, vurderer KLP at det er en uakseptabel risiko for at ThyssenKrupp leverer militært utstyr til en stat i væpnet konflikt, som kan brukes til alvorlige og systematiske brudd på internasjonal humanitærrett. De generelle vurderingsmomentene er beskrevet under punkt 4.1.

KLP legger til grunn at selskapene må gjennomføre grundige og dokumenterte aktsomhetsvurderinger for å kartlegge og redusere risiko for medvirkning til brudd på folkeretten, særlig i situasjoner som Gaza-konflikten, der risikoen for misbruk av militært materiell er godt dokumentert.

Det foreligger omfattende informasjon fra FN og andre troverdige kilder som peker på risiko for at militært materiell solgt til Israel kan bidra til brudd på humanitærretten. Til tross for dette har ThyssenKrupp ikke vist til konkrete risikovurderinger eller tiltak for å forebygge slik medvirkning. Selskapet har kun gitt generelle svar uten dokumentasjon på operative tiltak. Selv om selskapet ikke kunne forutse krigens utvikling ved første leveranse, forventes det at det aktivt vurderer risiko og iverksetter nødvendige tiltak.

På bakgrunn av dette vurderer KLP at risikoen for framtidige brudd på retningslinjene er uakseptabel, og i tillegg det at selskapet ikke kunne dokumentere spesifikke risikovurderinger og tiltak, gir grunnlag for utelukkelse.

5. Konklusjon

På bakgrunn av det som er beskrevet ovenfor utelukkes Oshkosh Corporation og ThyssenKrupp fra investeringene til KLP og KLP-fondene fra juni 2025.